

Список використаної літератури

1. Визначення цілі та завдання інформаційно-аналітичного забезпечення (ІАЗ). – Електронний ресурс. Режим доступу: http://pidruchniki.com/15830523/politologiya/viznachennya_tsili_zavdannya_informatsiyno-analitichnogo_zabezpechennya_iaz

*Жданова Л. Л., д-р екон. наук, доцент,
професор кафедри
загальної економічної теорії та економічної політики
Одеський національний економічний університет
l_zhdanova@ukr.net*

РЕАЛЬНІ РОЗМІРИ НАГРОМАДЖЕННЯ ОСНОВНОГО КАПИТАЛУ В ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Прогнозування економічного зростання та можливостей розвитку потребує реалістичних показників, що характеризують стан економіки. Для об'єктивної оцінки стану економіки важливо отримати точне уявлення про динаміку фізичного обсягу її ВВП та його складових частин. Для цього використовують незмінні ціни, тобто ціни якого-небудь одного року для вимірювання обсягу випуску в іншому році. Такий підхід усуває вплив зміни цін на показники, що характеризують фізичні обсяги виробництва. Однак, він не враховує ту обставину, що в складі ВВП є не тільки товари національного виробництва, а й імпорتنі товари. Ці товари купуються на зарубіжних ринках, оплачуються вільно конвертованою валютою (ВКВ), потім ціни перераховуються з ВКВ в національну грошову одиницю за офіційним обмінним курсом і з такою внутрішньою ціною ці товари надходять на внутрішній ринок. Ціни цих товарів головним чином залежать від курсу національної валюти по відношенню до ВКВ. Зміни офіційного обмінного курсу національної валюти цілком достатньо, щоб, при незмінних фізичних кількостях куплених за кордоном товарів, ціна їх змінилася, відповідно, змінилася і питома вага цієї групи товарів у ВВП, і, власне, сам показник ВВП

країни, що імпортує ці товари. Вплив зміни курсу обміну буде тим сильніше, чим більше він відхиляється від паритету купівельної спроможності валют і чим вище питома вага імпортованих товарів у ВВП. Виходячи з цього, виникає проблема відображення зміни фізичних обсягів імпортованих товарів, адже тут неможливо використовувати незмінні ціни минулих років, тому що ці ціни залежать від офіційного курсу обміну національної валюти відповідних років. Як зробити ціни імпортованих товарів незмінними, щоб відобразити зміну фізичних обсягів ВВП? Відповідь на це питання пов'язана з розрахунками обсягів національного виробництва за паритетом купівельної спроможності (ПКС).

Відповідно до концепції про паритет купівельної спроможності валют, на одну і ту ж суму грошей, перераховану за поточним курсом в національній валюті, в різних країнах світу можна придбати одну і ту ж кількість товарів і послуг за умови відсутності транспортних витрат і обмежень з перевезення. Однак реальні курси обміну національних валют відхиляються від паритету. При цьому ступень відхилення неоднакова у різних складових сукупного попиту. У зв'язку з цим з метою порівняння економік різних країн необхідно розраховувати паритетні ціни по секторах економіки. Такі розрахунки здійснюються національними статистичними службами у рамках Програми Міжнародних зіставлень (International Comparison program, ICP) [1]. Розрахунки охоплюють ВВП та його основні компоненти, включаючи кінцеве споживання населення, споживання органів загального (державного) управління, валове нагромадження основного капіталу. Таким чином, показники дозволяють зіставити реальні обсяги як ВВП у цілому, так і його складових частин. Однак здійснюються такі розрахунки національними статистичними службами у рамках Програми Міжнародних зіставлень лише один раз у 5 років. Останній раунд Міжнародних зіставлень проведено у 2011 році, а данні надруковано у 2015 році [2]. Попередній раунд проведено у 2005 році, а данні надруковано у 2008 році [3]. Відповідно до цих даних паритет купівельної спроможності валюти України, розрахований для ВВП відрізняється від валютного курсу, при

цьому помітна тенденція до їхнього наближення (табл.1). Спираючись на дані таблиці 1, неважко розрахувати, що у початковий період реформуванні вітчизняної економіки офіційний курс обміну національної валюти на долар у 5,85 разів перевищував ціну долара за паритетом купівельної спроможності гривні. У 2005 році таке перевищення знизилося і склало лише 3 рази, а у 2011 році – 2,3 рази.

Таблиця 1*

Паритет купівельної спроможності ВВП та валютний курс (одиниць національної валюти за долар США) в економіці України

1999		2005		2011	
ПКС	Валютний курс	ПКС	Валютний курс	ПКС	Валютний курс
0,705	4,130	1,68	5,12	3,434	7,968

* Джерела даних таблиці [2, р.23-27; 3, р.24-29].

Однак паритети купівельної спроможності у важливіших складових сукупного попиту – фактичному споживанні домогосподарств і валовому нагромадженні основного капіталу виявилися неоднаковими. Як видно з таблиці 2, у валовому нагромадженні основного капіталу паритет купівельної спроможності національної валюти ближче до офіційного курсу обміну. Максимальне зближенні спостерігалось у 2011 році. Таке положення свідчить,

Таблиця 2*

Паритети купівельної спроможності ВВП та основних компонентів ВВП України (одиниць національної валюти за долар США)

1999			2005			2011		
ВВП	Фактичне кінцеве споживання домашніх господарств	Валове нагромадження основного капіталу	ВВП	Фактичне кінцеве споживання домашніх господарств	Валове нагромадження основного капіталу	ВВП	Фактичне кінцеве споживання до машиніх господарств	Валове нагромадження основного капіталу
0,705	0,651	1,64	1,68	1,40	2,81	3,434	2,852	6,877

* Джерела даних таблиці [2, р.23-27; 3, р.24-29].

що у цьому секторі по суті діють світові ціни. Національна економіка не виробляє у достатній кількості засоби виробництва, які є натурально-речовим наповненням валового нагромадження основного капіталу. У зв'язку з цим

вітчизняні виробники свої інвестиції перетворюють у елементи основного капіталу на світовому ринку, тобто купують потрібну техніку за світовими цінами, обмінюючи національну грошову одиницю на долари за офіційним валютним курсом. У результаті, частка нагромадження у ВВП, розрахована у національній валюті, виявляється суттєво більшою ніж цей же показник, розрахований на основі паритету купівельної спроможності. Так, у 2005 році ці показники склали відповідно 22,0% і 13,1% а у 2011 році лише 18,6% і 9,3%.

Щорічники України містять дуже мало показників, розрахованих за ПКС. Так, щорічник 2016 року містить лише показник валового внутрішнього продукту у млн. дол. США за паритетом купівельної спроможності 2010 року для 52 країн світу у динаміці за 2000-2016 роки [4, 593-594], темпи приросту (зниження) валового внутрішнього продукту за ПКС 2010 року для тих же країн за той же період [4, 595-596] і валовий внутрішній продукт на одну особу у дол. США за ПКС 2010 року для тих же країн за той же період [4, 597-598]. Такі скупі дані не дозволяють розрахувати частку нагромадження у ВВП за ПКС, але вони пояснюють динаміку, що склалася у результаті зміни офіційного курсу обміну гривні. Як видно з даних, наведених у таблиці 3, досить чітко простежується зв'язок зниження офіційного курсу обміну гривні на долар зі

Таблиця 3*

Показники розвитку економіки України

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ВВП, млн.дол. США (за ПКС 2010 року)	...	735637	773438	815554	816796	817167	735763	663145	...
Офіційний курс гривні до 100 доларів США, середній за рік, грн.		512,47	793,56	796,8	799,10	799,30	1188,67	2184,47	2555,13
Темпи приросту (зниження) ВВП (за ПКС 2010 року; відсотків до попереднього року))	...	3,1	4,1	5,4	0,2	0,0	... ^x	-9,9	...

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Темпи приросту (зниження) промислової продукції (відсотків до попереднього року)	13,2	3,1	12,0	8,0	-0,5	-4,3	-10,1	-13,0	2,8

^x -10,2 (за ПКС 2005 року; відсотків до попереднього року). Статистичний щорічник України за 2015 рік, с. 559..

* Джерело даних: [4, с. 229, 593, 595, 599].

зниженням обсягів виробництва ВВП і промислової продукції. При цьому, падіння промисловості виявляється більш значним, ніж падіння ВВП. Пов'язано це насамперед зі зменшенням масштабів нагромадження основного капіталу, адже подорожчання долара скорочує можливості вітчизняних виробників перетворювати грошову форму інвестицій у продуктивну, тобто скорочує їх можливості придбати іноземні засоби виробництва, які раптом стали дуже дорогими. Наведені дані дають підставу припустити, що за роки знецінення гривні частка валового нагромадження у ВВП, висловлена у ПКС, виявиться ще нижчою, ніж у 2011 році, коли вона складала 9,3%. Проте, за розрахунками відомих дослідників, перш за все У.Ростоу, індустріальний розвиток можливий при нормі нагромадження не нижче 10%.

Список використаної літератури

1. Measuring the Real Size of the World Economy. The Framework, Methodology, and Results of the International Comparison Program – ICP//The World Bank, 2013. – 696 p.

2. Purchasing Power Parities and the Real Size of World Economies. A Comprehensive Report of the 2011 International Comparison Program// World Bank Group, 2015. – 328 p.

3. Global Purchasing Power Parities and the Real Expenditures. 2005 International Comparison Program//by the International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank, 2008. – 231 p.

4. Статистичний щорічник України за 2016 рік. Київ: Державна служба статистики України, 2017. – 611 с.